

Den senare jernaldern å det skandinaviska fastlandet.
— Tekniska anmärkingar: Jern — brons — guld och
silfver — trä — ben och horn — lerkärl — glas —
väfnader, — slutbetraktelser.

HILDEBRAND, HANS, *Lifvet på Island under sagotiden.*
Andra upplagan. Stockholm 1883. — 320 s.

Antiquarisk Tidskrift för Sverige, utgifven af Kongl.
Vitterhets, Historie och Antiquitets Akademien genom
Hans Hildebrand. Del 7 nr 1—3.

Innehåll: Nr 1. Hans Hildebrand, Det svenska riksvapnet (Heraldiska studier 1). — Nr 2. H. H. Hildebrandsson, Samling af bemärkelsedagar, tecken, märken, ordspråk och skrock rörande väderleken. — Nr 3. Leibniz' bref till Sparfvenfelt, med anmärkingar utgifna af H. Wieselgren.

OTMAN, IWAR, *Äldre Vestgöotalagen öfversatt och förklarad.*
Helsingfors 1883. — 149 s.

FAHLBECK, P.-E., *Le royaume et le droit royal francs durant la première période de l'existence du royaume (486—614).* Lund 1883. — 396 s.

Innehåll: 1. Silfverfynd från Botels, Gotland. — 2. En grafundersökning vid Rocklunda i Södermanland. — 3. Hvad är vingæf? — 4. Bokgåfvor 1883. 2. — 4. Akademiens sammankomster. — 5. Behof af nya eller extra anslag. — 5. Litteratur.

Detta nummer lades under pressen den 27 Okt. 1883.

Stockholm, 1883. Kongl. Boktryckeriet.

Kongl. Vitterhets Historie och Antiquitets Akademiens MÅNADSBLAD.

REDAKTÖR: HANS HILDEBRAND.

142, 143 o. 144. 1883. Okt., Nov. och Dec.

Åverkan å den svarta jorden å Björkö.

Såsom af de allmänna tidningarna omtalats har vicekonsul N. Persson, bosatt i Helsingborg, under förliden sommar företagit gräfningar i den svarta jorden på Björkö, för hvilka gräfningar, på min begäran, Konungens Befallningshafvande i Stockholms län utfärdat förbud, hvarjämte åtal blifvit vid Färentuna härads ting väckt mot konsul Persson för öfverträdelse af Kongl. Maj:ts nåd. förordning af den 29 nov. 1867 rörande fornminnens fredande och bevarande. Öfver gräfningsförbudet har konsul Persson hos Kongl. Maj:t anført besvär.

Då detta ärende väckt ganska mycken uppmärksamhet, anser jag mig böra här meddela mitt underdåniga utlåtande rörande Perssons besvär, alldenstund i detta utlåtande en öfversigt lemnas af hela frågan.

Utlåtandet lyder på följande sätt:

Till Konungen.

På enskild väg, genom en arbetare å Björkö, under rättad¹, att gräfningar företogos i dervarande s. k. svarta jord för en konsul Persson i Helsingborg samt att vid gräfningarna ej tillräcklig uppmärksamhet egnades de i denna jord ymnigt förekommande fornsakerna, anmodade

¹ Brevet innehöll: vi hålla på och gräfvå i svarta jorden; det är en konsul, som heter Persson och är boende i Helsingborg. Han tager reda på alla ben och gräfningen går fort, så det blir icke mycket saker. En helt och hållet okunnig person är skickad för att sköta gräfningarna.

jag genast andre amanuensen dr Stolpe att begifva sig till Björkö, för att der taga kännedom om förhållandena. Hans rapport innehöll, att två diken gräfts i den svarta jorden och åter fyllts, att ett tredje dike höll på att grävas, att mycket af ben och en del fornsaker tagits till vara, men att gräfningarna icke sköttes så, som nödigt vore, på det fornsakerna skulle kunna tagas till vara.

Stolpe är bättre än någon annan kompetent att yttra sig, eftersom han för statens räkning i fyra år företagit systematiska gräfningar i den svarta jorden. Han undersökte och lät undersöka den jord, som kom upp efter hvart spadtag, han lät stundom sälla den uppkastade jorden, stundom, när anledning fanns att tro något hafva blifvit förbigånget, åter genomskyffla en redan uppkastad och undersökt jordsträng. Perssons arbetare kastade upp jorden, för att komma åt de i densamma ymnigt förekommande benen, och om under detta arbete några fornsaker upptäcktes, togos de till vara. En följd deraf är tydligen den, att ett stort antal fornsaker stannat kvar i den uppkastade jorden och med denna åter nedskottats i diken, hvarigenom de gjorts för vetenskapen otillgängliga, då det svårigen torde någon gång komma i fråga att ordentligt undersöka de för Persson genomgräfdade delarne af den svarta jorden.

Så snart jag af Stolpes rapport funnit, att här måste ett viktigt vetenskapligt och fosterländskt intresse skyddas, vände jag mig, på grund af Eders Kongl. Maj:ts nådiga förordning af den 29 november 1867 rörande fornminnens fredande och bevarande, till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, med begäran, att förbud måtte utfärdas för gräfningarnas fortsättande. På derom gifvet förordnande höll kronofogden Ekelund undersökning på stället och delgaf öns invånare det af mig åskade förbudet.

Öfver de besvär Persson i anledning deraf till Eders Kongl. Maj:t ingifvit får jag i underdånighet anföra följande.

I sin besvärsskrift har Persson utgått från det antagandet, att den svarta jorden på Björkö är vanlig åkerjord, hvadan djupgräfningar inom densamma måste för jordegare och sådana, åt hvilka de upplåtit sin rätt, vara tillåtna, såvida icke antingen denna svarta jord blifvit genom särskildt utfärdad fridlysning undantagen eller den kan anses som »en statens fasta fornlemning». Som emellertid fridlysning ej skett, heter det sedan, och »åker eller åkerjord» icke finnes upptagen i den »noggranna» förteckning öfver alla de föremål, som skola såsom fasta fornlemningar anses, hvilken finnes intagen i § 2 af nyss nämnda kongl. förordning, och som på enskilda personer tillhörig åker, som af dem med obestridd eganderätt innehafves, icke kunna tillämpas slutorden i denna § »andra likartade minnesmärken af den ålder, att de numera icke kunna anses tillhöra enskild egare», anser Persson hufvudgrunden för min å embetets vägnar gjorda begäran om arbetsförbud sakna giltighet, ja att detta förbud är ett ingrepp på den privata eganderätten, hvadan han i underdånighet anhåller om upphäfvande såväl af förbudet som af den å den uppräfdade benkvantiteten lagda kvarstaden.

Den fråga, om hvilken det hela rör sig, är således denna: är den svarta jorden å Björkö vanlig åkerjord, som af jordegare eller deras rättsinnehafvare disponeras såsom annan vanlig åkerjord?

Jag behöfver icke redogöra för det vanliga uppkomstsättet för vår åkerjord, utan nöjer mig med att framhålla, att den tillkommit genom naturens inverkan, att den visserligen kunnat vara föremål för förberedande mensklig bearbetning, men att denna direkt gått ut på att göra jorden lämpligare för mottagande af utsäde

och frambringande af skördar. I en sådan åker kunna fornsaker hittas, men deras närvara i jorden är fullkomligt tillfällig och kan derföre icke gifva åkerjorden karaktär af fast fornlemning.

På samma sätt har *icke* den svarta jorden på Björkö tillkommit, tillvaran i henne af fornsaker är *ej heller* tillfällig.

Denna svarta jord omfattar omkring 18 tunnland på Björkö, utefter sundet mellan denna ö och Adelsö. Mot sjösidan slutar den vanligen på omkring 20 stegs afstånd från stranden, åt landssidan är den dels skarpt begränsad af berg o. d., dels öfvergår den i den vanliga åkerjord, som sträcker sig fram mot Björkö by. Som den svarta jorden af gammalt varit odlad, har hennes öfversta lager, till ett djup af $\frac{1}{2}$ till 1 fot, blifvit rubbadt, de i jorden förekommande kolpartiklarne hafva blandats med jordens öfriga beståndsdelar och *detta* lager är jämförelsevis fattigt på ben, ännu fattigare på fornsaker.

Under detta lager förekomma flere lager, innehållande kol och aska samt en myckenhet ben och fornsaker, hvilken del af den svarta jorden, i allmänhet 4—6 fot mäktig, ännu bevarar den regelbundna lagringen och aldrig blifvit rubbad genom det å fältets yta pågående jordarbetet.

Under dessa bildningar träffas ett omkring 1 fot mäktigt, på naturlig väg bildadt lager af grus och sand, hvilket åter hvilar på naturlig mergel.

Den svarta jorden på Björkö, känd alltifrån den tid, då man i Sverige började gifva akt på fornlemningarna, har länge ansetts innehålla kvarlevorna af den nedbrunna Björköstaden, i hvilken den helige Ansgar predikade kristendomen. De omsorgsfulla undersökningar Stolpe under åren 1872, 1873, 1874 och 1878 företog inom den svarta jorden hafva dock visat, att denna för-

klaring af jordens kol- och asktillsatser är felaktig. Den svarta jorden är bildad af allt det, som under Björköstadens tillvara kastades ut ur människoboningarna, kol och aska från hårdarne, affall från måltiderna och det dagliga lifvet i öfrigt, söndergångna saker, som icke vidare kunde begagnas, föremål, som af misstag följde skräpet ut o. s. v. Den svarta jorden är icke bildad på naturlig väg, *är icke vanlig åkerjord*, utan har under forntiden bildats direkt genom mensklig inverkan, som gått ut på att just på det stället bilda ett nederlag för allt möjligt, som den tiden ansågs vara odugligt och sakna värde. Stolpes förklaring har, på grund af de skäl, som för denna blifvit anförda, antagits såsom den enda möjliga, icke allenast af de nordiske fornforskarne, utan ock af de utländske arkeologer, som — särskildt år 1874 — haft tillfälle att besöka Björkö.

Den vetenskapliga betydelsen af en sådan fornlemning är synnerligen stor. I grafvarna är det endast vissa sidor af folkets lif, som kunna studeras genom iakttagelser af grafvens anordning och af de föremål, som i henne hittas. En sådan fornlemning som den svarta jorden på Björkö, märklig redan genom sina stortade mått, gifver deremot rikliga upplysningar om hvardagslifvet under den af historien föga kända tid, då kristendomen började spridas i våra bygder. I några af de gamla städerna i Sverige har man funnit lemningar af svart jord, antagligen tillkommen på samma sätt, men denna jord är endast i ytterst ringa mått tillgänglig för undersökningar och har derföre lemnat allenast obetydliga frukter för vetenskapen. Björkö svarta jord är, för så vidt iakttagelser hittills blifvit gjorda, den äldsta fornlemningen af detta slag och dessutom genom sitt öppna läge den viktigaste.

Perssons mening, att den svarta jorden icke är en fornlemning, är så mycket orimligare, som den tillhör

en grupp af fornlemningar, hvars betydelse varit sedan mer än ett par decennier erkänd icke blott af Europas, utan hela jordens vetenskapsmän. I den arkeologiska terminologien hafva dessa fornlemningar erhållit, inom och utom Norden, namn af kökkenmöddingar. Det danska namnet beror derpå, att man först på vissa skyddade ställen af den danska kusten funnit lager bildade af kvarlevorna af stenåldersfolkets dagliga lif, i synnerhet afskräden från deras måltider och redskaps-tillverkning. Mellan dessa danska kökkenmöddingar och den svarta jorden på Björkö finnes ingen annan skilnad än den, att de förra tillhöra stenåldern d. v. s. Nordens mest aflägsna kulturperiod, under det den svarta jorden, utom det rent vetenskapliga intresset, för oss och för våra efterkommande har ett vida närmare, mera direkt fosterländskt intresse.

Ehuru för en arkeolog frågan om en kökkemödding af nyssnämnda slag, inclusive den svarta jorden på Björkö, är en fornlemning, förefaller fullkomligt öfverflödig, har jag i en embetsskrivelse, stäld till inspektören öfver de danska forntidsminnesmärkena kammarherren Worsaae gjort två spörsmål, på hvilka han gifvit ett officiellt svar af innehåll, att en kökkenmödding, ordet taget i dess arkeologiska betydelsen, i Danmark anses vara en fornlemning.

Äfven om en sådan kökkenmödding innehåller allenast kvarlevor från en tidigare befolknings måltider, skulle den vara en fornlemning. Så mycket mera är den det, som den *till följe af sin bestämmelse och tillkomstsätt*, innehåller en myckenhet lösa fornsaker, hvilka såsom nyss nämndes, i vanlig åkerjord endast undantagsvis och på grund af tillfälliga omständigheter förekomma.

Ehuru icke tillkommen på sådant sätt som vanlig åkerjord, ehuru egande en myckenhet beståndsdelar,

som äro för vanlig åkerjord främmande, är den svarta jorden i Perssons ögon likväl intet annat än sådan, antagligen på grund deraf att dess yta årligen bearbetas med plog eller spade. Han anser till och med, att jag först helt nyligen kommit till den åsigt, att den svarta jorden kan betraktas som en fast fornlemning, och grundar detta sitt antagande på den omständigheten, att jag ej lagt något hinder för den årligen återkommande gräfningen och plöjningen.

Då den svarta jorden började odlas, fanns intet Riksantikvarie-embete och från dess sida kunde derföre ingen gensaga göras mot den började odlingen. När åt Riksantikvarien gafs uppdrag att å kronans vägnar öfvervaka fornlemningarnas bevarande, fanns för honom ingen anledning att ingripa i den häfdvunna odlingen, alldenstund densamma under århundradenas lopp inom den svarta jordens öfversta lager i grund rubbat dess beståndsdelar ur de ursprungliga lägena och bortrensat i det närmaste hvarenda fornsak, hvadan detta öfversta lager icke vidare eger något intresse för vetenskapen. Den svarta färgen är det enda, som vittnar om denna jords egenomliga tillkomstsätt, men denna färg dröjer helt visst kvar, när ej århundradens bearbetning af jorden förmått aflägsna den.

Under det Stolpe var sysselsatt med gräfningar för statens räkning i den svarta jorden, kom det till hans kännedom, att en af delegarne i Björkö by, för att komma ifrån några stenar, som förekommo i det odlade lagret, grävt i den underliggande delen af jorden en djup grop, för att deri placera stenarne. Stolpe fäste genast vederbörandes uppmärksamhet derpå, att de underliggande lagren ej finge efter hvars och ens skön rubbas, i ty att de fortfarande egde karaktären af fornlemning.

Till min kännedom har ej förr än innevarande juli månad kommit, att någon direkt förgripit sig på denna

fornlemning. Min pligt likmätigt vidtog jag genast alla laga åtgärder, som stodo mig till buds, för att hämma lagstridigheten.

Svarta jorden är icke den enda fasta fornlämning, hvars yta blifvit plöjd. Mången stor grafhög, som ligger midt i en åker, har af en närig jordbrukare blifvit lagd under plojen, hvarigenom den särskildt i höjd förlorat mycket. Men en sådan hög har ej genom den af gammalt bedrifna odlingen förlorat sin egenskap af att vara fornlämning, och i sådant fall kan det ofta finnas nödigt att anlita lagen för att förekomma högens fullkomliga utjämnande genom jordens spridning öfver den kringliggande lägre marken. Ej heller har den svarta jorden på Björkö kunnat genom det öfversta lagrets bearbetning förlora karaktären af fornlämning, ehuruval i detta fall intet skäl finnes att förbjuda plöjningen, eftersom den icke hotar den hittills ostörda delen af fornlämningen.

Af kammarherre Worsaaes bref framgår, att man äfven i Danmark anser att ytans plöjning ej beröfvar en fornlämning karaktär af fornlämning. Han tillägger, att om en kjökkenmödding i Danmark blifvit lagd under plojen, anledning ej finnes för dess fredande, emedan den blifvit nästan i grund ruinerad. Med den svarta jorden är förhållandet helt annat. Der är det ett lager af $\frac{1}{2}$ —1 fot, som genom odlingen ruinerats, men af den betydande fornlämningen qvarstår ett lager af 4—6 fots mäktighet — alltså den drygaste delen, hvilken ock vid i densamma företagna systematiska undersökningar visat sig så väl bevarad, att man ur den kunnat hemta de viktigaste upplysningar för vår forntids kändedom.

Persson förmenar, att Björkö svarta jord icke har någon plats i § 2 af Eders Kongl. Maj:ts nådiga förordning af den 29 nov. 1867. Denna paragraf är ingalunda en noggrann uppräknig af alla slag af fasta forn-

lemningar, som förekomma i Sverige, men likvisst omtalas der en kategori, till hvilken den svarta jorden bör hänföras: den kjökkenmödding, som Björköstadens inbyggare bildade mot hednatidens slut och i den kristna tidens början, är af den ålder, att den ej i egenskap af kjökkenmödding eller afskrädeshög kan anses tillhöra en enskild egare — lika litet som en grafhög. För öfrigt säger § 1 af Eders Kongl. Maj:ts nådiga förordning uttryckligen, att *alla* fasta fornlämningar, som bevara minnet af fäderneslandets inbyggare i forntiden, ej få af någon person rubbas under annat vilkor än i §§ 3—5 stadgas.

På två ställen i sin besvärsskrivelse har Persson beklagat sig öfver, att jag icke gifvit honom något direkt meddelande eller för honom framställt någon önskan med afseende på hans gräfningar. I den nådiga förordning Eders Kongl. Maj:t utfärdat rörande fornminnens fredande och bevarande finnes ingen föreskrift derom att Riksantikvarien skall, när han finner förordningen öfverträdd, vända sig direkt till lagbrytaren, utan står deremot uttryckligen föreskrifvet, att han i sådant fall skall vända sig till administrativ myndighet. Jag har således handlat i full öfverensstämmelse med den lag, hvars efterlefnad jag har att öfvervaka.

För öfrigt, Persson har icke satt mig i tillfälle att med afseende på tillvaratagandet af de vetenskapliga intressena uttala några önsknig — i fall min embetspligt hade medgifvit en så lindrig åtgärd från min sida — ty han har icke funnit det nödigt att på förhand underrätta mig om de tillämnade gräfningarne. Det hade ej heller varit synnerligen praktiskt handlat af mig — åter derest min embetspligt i detta fall medgifvit sådant — att lugnt låta förödelsen af den svarta jorden fortgå under den tid, som måste åtgå för en brevexling med Persson, om hvars blifvande resultat

det skulle varit mig omöjligt att bilda mig en föreställning.

I sin underdåniga besvärsskrift har Persson sagt, att det skulle hafva varit honom kärt att i allt fått rätta sig efter mina anordningar till de vetenskapliga intressenas tillgodoseende. På det hans beteende må framstå i klar dag finner jag mig böra för Eders Kongl. Maj:t i underdånighet framhålla följande fakta.

Då Persson tillämnade, då han började gräfningarna i den svarta jorden, om hvars rikedom på fornsaker han icke kan hafva varit okunnig, undvek han att sätta sig i förbindelse med Vitterhets Historie och Antiquitetens Akademien eller med mig, åt hvilka Eders Kongl. Maj:t anförtrott vården om och tillsynen af de fasta fornlemningarna. Det hade dock varit honom lätt att skriftligen göra ett meddelande härom eller att, då han för kontraktets upprättande besökte Björkö, under passerandet genom Stockholm, göra mig ett besök. Det senare hade legat så mycket närmare till hands, som han, enligt mig från Björkö tillhandakommen uppgift, der varit åtföljd af en af mig personligen känd person, professoren C. E. Bergstrand, hvilken för öfrigt haft tillfälle att lära känna statens intresse för systematiska undersökningar af den svarta jorden och hvilken borde hafva något ömmat för de vetenskapliga intressena.

Sedan det af mig äskade förbudet mot gräfningarnas fortsättande utfärdats, fann Persson omsider vägen till mig. Han sände sin tillsynesman för gräfningarna N. Bengtsson — den i anm. å s. 145 antydda personen — för att fråga, hvad jag med den af mig vidtagna åtgärden åsyftade. Jag svarade, att vare sig hans hufvudman börjat gräfningarna i arkeologiskt eller i ekonomiskt syfte, skulle han ovilkorligen hafva för dem hos vederbörande myndighet begärt tillstånd, i förra fallet hos Akademien, i det senare hos Konungens Befallnings-

hafvande. Jag tillade, att derest han önskade fortsätta gräfningarna, borde han inkomma till Akademien med en framställning i ämnet, på det Akademien måtte kunna pröfva, om och i sådant fall på hvilka vilkor tillstånd till gräfningarnas fortsättande kunde gifvas. Jag upplyste, på det onödig tidsutdrägt ej skulle uppkomma, om tiden för Akademiens närmaste sammanträde. Jag anmodade slutligen Bengtsson att uppmana sin hufvudman att icke till sista stund uppskjuta med skrifvelsens insändande till Akademien, utan att genast sätta sig i förbindelse med mig, som då skulle delgifva honom mitt omdöme om möjligheten att förena statens och vetenskapens intressen med realiserandet af hans planer samt gifva honom råd angående den för vetenskapens och hans intressen lämpligaste formen för hans inlaga till Akademien. Längre kunde jag ej gerna gå honom till mötes, men jag har sedan dess icke erhållit från Persson något meddelande. Då jag deraf drog den slutsatsen, att han icke ens nu ville vidtaga något steg, för att åt sina gräfningar förskaffa laglighet, dröjde jag ej längre att hos Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholm anhålla om åtals anställande mot Persson för den lagöfverträdelse han låtit komma sig till last.

I det kontrakt, som Persson bifogat sin underdåniga besvärsskrift, omtalas fornsakerna i första rummet som föremål för de tillämnade gräfningarna. I en artikel, införd i Stockholms Dagblad för den 21 juli, har Persson gifvit sig skenet att vid företagandet af gräfningarna hafva varit ledd af vetenskapliga intressen. För mig uppgaf hans ombud, att derest genom den kontroll, som kunde finnas nödig för iakttagandet af statens och vetenskapens kraf, några kostnader skulle komma att drabba hans hufvudman, torde denne helt visst komma att uppgifva gräfningarna, alldenstund benen

icke gifva någon vinst som vore att tala om. På Björkö lär vare sig Persson eller Bengtsson, efter hvad för mig uppgifvits, hafva låtit påskina, att benen ej vore af synnerligt värde, på sin höjd kunde detta svara ungefär jämnt mot gräfningskostnaderna; då Persson icke gerna kunde gräfva efter ben för att derigenom icke göra någon vinst, drogo Björköborne den slutsatsen, att fornsakerna voro målet för det arbete han bekostade. Men han använde icke den omsorg på fornsakernas tillvaratagande som vederborde och han har slutligen i en artikel, införd i Stockholms Dagblad för den 7 augusti öppet medgifvit, att hans gräfningar företagits af begär att komma åt de i den svarta jorden rikligt förekommande benen samt att han af deras tillgodogörande väntat sig en betydlig vinst.

Jag kan icke finna detta sätt att gå till väga öppet och klart. Mig är det omöjligt att para allt detta med hog för välvilligt tillmötesgående af anordningar till de vetenskapliga intressenas skydd, af hvilka han berömt sig inför Eders Kongl. Maj:t.

I Nederland finnes vid Wyk by Durstede en svart jord, tillkommen på enahanda sätt som den svarta jorden och med ett innehåll, som på det allra närmaste öfverensstämmer med Björköjordens. Af utlandets krönikor är känt, att Durstede långa tider var upplåtet åt nordiske vikingar, Ansgarslegenden omtalar förbindelser mellan Björköstaden och Durstede, hvadan öfverensstämmelserna äro lätt förklarliga. Denna jord har exploiterats för ekonomiska intressen, utan att vetenskapens kraf blifvit tillgodosedda, hvadan med fog klagats öfver en stor förlust af vetenskapligt material. Derest Persson ej hämmats i sina gräfningar, hade de förebräelser, som riktats mot vederbörande i Nederland äfven haft sin tillämplighet på de svenska förhållandena.

Med anledning af konsul Perssons besvär har Kongl. Maj:t fattat det beslut, som i nedanstående skrifvelse omtalas.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms län.

Hos Kongl. Maj:t har vice Konsuln N. Persson i underdånighet anført besvär deröfver, att,

sedan Riksantikvariern hos Eder — med anmälan, att klaganden låtit genom åtskilliga för hans räkning anstälde arbetare företaga gräfningar i den s. k. svarta jorden å Björkön, som utgjorde ett af landets märkligaste fornminnen, utan att derom hafva, för vinnande af vederbörligt tillstånd, gjort något sådant tillkännagifvande, som föreskrefves i 4 § af Kongl. Förordningen angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande af den 29 november 1867 — anhållit, att I villen så snart som möjligt utfärda befallning, att de påbörjade gräfningarna skulle inställas, intill dess tillstånd till deras verkställande i laga ordning vunnits, och att de redan anträffade fornsakerna skulle, på grund af 7 § 2 mom. i berörda Kongl. Förordning, ofördröjligen aflemnas till Statens Historiska Museum;

så hafven I genom resolution den 13 juli 1883 uppdragit åt kronofogden Fr. Ekelund att skyndsammast afresa till Björkön samt der bevisligen förstärkta vederbörande, som vore sysselsatta med ifrågavarande gräfning, att dermed genast upphöra, vid påföljd för en hvar, som dermed toge befattning, af det bötesansvar intill fem hundra kronor, som i ofvanberörda Kongl. Förordning stadgades, intill dess tillstånd till gräfningarnas fortsättning i behörig ordning utverkats, äfvensom att ofördröjligen till Statens Historiska Museum aflemna de fornsaker, som dittills anträffats, vid laga äfventyr;

deruti klaganden i underdånighet sökt ändring med yrkande om upphäfvande af såväl det utfärdade förbudet mot gräfningarnas fortsättande som å den uppgräfdä benqvantiteten lagd qvarstad; öfver hvilka besvär Riksantikvarien sig förklarar och I den 10 sistlidne oktober infor dradt underdånigt utlåtande afgifvit, hvarvid af Eder meddelats upplysning, att åtal blifvit af allmän åklagare vid domstol mot klaganden anstaldt i anledning af de för hans räkning företagna gräfningarna å Björkön.

Kongl. Maj:t har låtit sig föredragas handlingarna i detta mål, och dervid, med anledning af hvad sålunda blifvit upplyst, lemnat besvären utan afseende; till följd hvaraf det meddelade förbudet länder till efterrättelse intill dess rättegången i anledning af ofvanberörda åtal blifvit afgjord eller annorledes i laga ordning förordnad. Hvilket jag skolat Eder till kännedom och vederbörandes förständigande härigenom meddela, jemte det utslag för klaganden utfärdas. Stockholm den 9 november 1883.

C. G. HAMMARSKJÖLD.

A. Norberg.

Målet mot konsul Persson kommer att förekomma å tinget i januari 1884.

Hans Hildebrand.

Jordfynd från Värends förhistoriska tid.

Supplement I.

Af J. A. Wittlock.

I sitt arbete *Jordfynd från Värends förhistoriska tid*, Stockholm 1874, lemnade författaren upplysningar om de fynd, som till nämnda år kommit till hans kännedom. Oaktadt sin anspråkslöshet och den ringa spridning vårt språk eger, mottogs det dock af kritiken både inom landet¹ och i utländska tidskrifter² på ett för författaren så smickrande sätt, att det föranleder honom våga en fortsättning af detsamma.

Men dessförinnan måste jag bemöta en oriktig uppgift eller snarare oriktig uppfattning i *Das Ausland* 1875, pag. 343; der förekommer, att jag skulle hafva tillerkänt bronsåldersfolket skriftecken, då jag deremot pag. 54 säger: »oaktadt man ej hos detta folk funnit skriftecken».

Under den tidrymd detta supplement omfattar eller från och med 1874 till och med 1883 hafva många fynd blifvit gjorda inom sten-, brons- och jernåldrarne; för ett och annat af dem, som synts mig i något hänseende mindre vanligt, bifogas en teckning.

Med afseende på de här förekommande förkortningarne får jag hänvisa till *Jordfynd från Värends förhistoriska tid* pag. 8 samt tillägga, att

¹ I *Samtiden*, 1874, nr 45; *Svensk Tidskrift*, utgifven af H. Forsell 1874, s. 505; *K. Vitterhets Historie och Antiquitets Akademiens Månadsblad* 1875, nr 37, 38 m. fl.

² *Das Ausland* 1875, s. 342; *Archiv f. Anthropologie* VIII, s. 149; *Der vorgeschichtliche Mensch* af Fr. v. Hellwald, Leipzig 1880.